

VSIA "LATVIJAS SABIEDRISKAIS MEDIJS" SATURA BRĪDINĀJUMU VADLĪNIJAS (*)

1. Mērķis un piemērošanas joma

Šo vadlīniju mērķis ir nodrošināt vienotu, pārskatāmu un sabiedrības interesēm atbilstošu satura brīdinājumu izvietošanu visos Latvijas Sabiedriskā medijs (turpmāk – LSM) programmās un LSM izmantotajās trešo pušu platformās — lineārajā apraidē, digitālajās platformās un sociālajos medijos.

Vadlīnijas attiecas uz visu LSM veidoto un iepirkto saturu, neatkarīgi no formāta, žanra vai izplatīšanas platformas.

Satura brīdinājumi tiek izmantoti, lai:

- pasargātu auditoriju no emocionāli smaga, satraucoša vai vecumam neatbilstoša satura un veicinātu sabiedrības uzticēšanos;
- ievērotu īpašu piesardzību attiecībā uz mazaizsargātām sabiedrības grupām, bērniem, jauniešiem, jebkuru sabiedrības locekli, kuram kāda no saturā skartajām tēmām var radīt diskomfortu vai nepatīkamu pārdzīvojumu;
- informētu LSM satura patērētājus un nodrošinātu saprotamu un pārredzamu iespēju iepazīties ar saturā skartajām tēmām, kas var būt satraucošas, ne visai auditorijai piemērotas vai emocionāli smagas.

Satura brīdinājumi tiek izvietoti neatkarīgi no un papildus Ministru kabineta 2010. gada 29. jūnija noteikumos Nr. 587 "Filmu klasifikācijas noteikumi" minētā par filmu klasifikācijas nosacījumiem.

2. Brīdinājumu piemērošanas principi

Satura brīdinājumi pēc nepieciešamības tiek izvietoti visos LSM kanālos un LSM izmantotajās trešo pušu platformās. Brīdinājums tiek izvietots redzamā vietā, atbilstoši platformas specifikai. Neatkarīgi no publicējamā satura veida, formāta un izplatīšanas kanāla, par konkrēta brīdinājuma nepieciešamību un tā izvietošanu lemj satura veidotājs (redaktors un/vai producers, neatkarīgi no tā, vai saturs veidots LSM, vai to veidojis neatkarīgais producers) vai LSM Filmu iepirkšanas nodaļas darbinieki (filmu un seriālu gadījumā). Seriālam satura brīdinājums (ja tāds ir nepieciešams) ir jānorāda katrā sērijā / epizodē.

Informācija par audiovizuālajam saturam pievienojamajiem satura brīdinājumiem iekļaujama satura pavadzīmē, ievadāma LSM satura metadatu glabāšanas sistēmās un nododama atbilstošās satura izplatīšanas platformas (portāla, satura atskaņotāju, sociālo mediju kontu) uzturētājiem vienlaikus ar satura piegādi.

Brīdinājumi kategorizēti pēc tematikas, pilns saraksts pievienots šo vadlīniju 1. pielikumā, kur definēti arī satura brīdinājumi, kas konkrētās platformās vai satura veidos izvietojami vai uz ko nav attiecināmi.

3. Pazīmes, kas liecina, ka izvietojams satura brīdinājums

Brīdinājums jāizvieto, ja saturs ietver detalizētu:

- jebkāda veida reālistisku un atklātu fiziskas vardarbības atveidojumu, aprakstu, tajā skaitā kara šausmu un spīdzināšanas, ieroču izmantošanu pret dzīvām būtnēm, jebkāda veida fizisku vardarbību, tostarp attiecībās vai ģimenē, pret bērniem, fizisku vardarbību pret jebkuru dzīvu būtni, dzīvu būtnu nogalināšanas atveidi vai aprakstu, kas var radīt pastiprinātu trauksmi, bailes;
- emocionālās vardarbības atveidojumu un atstāstu, tostarp emocionālu un psiholoģisku vardarbību attiecībās vai ģimenē, emocionālu kontroli, emocionālu vardarbību pret bērniem, kibermobingu, mobingu, psiholoģisku manipulāciju, pazemošanas, apsūkāšanas, noniecināšanas, verbālas vardarbības atstāstu vai atveidi, kas var radīt pastiprinātu trauksmi, bailes;
- seksuālas uzmākšanās, vardarbības vai izvarošanas, seksuālas izmantošanas atveidojumu vai atstāstu;
- jebkāda veida bērnu seksuālas izmantošanas, vardarbības atveidojumu vai atstāstu;
- seksuālas dabas situācijas vai dialogus, detalizētus seksuālu darbību attēlojumus, aprakstus. Seksuālas situācijas, kurās ir abpusēja piekrišana, bet kas nav piemērotas jaunākai auditorijai;
- kailu vai daļēji atkailinātu cilvēku seksuālā kontekstā – daļēji vai pilnīgi redzamas ķermeņa intīmās vietas;
- dzimumattiecību starp tuviem asinsradiniekiem atveidi vai atstāstu;
- narkotiku lietošanu, pārdozēšanu, narkotiku atkarību, lietošanas un atkarības seku aprakstu vai atveidi;
- pastiprinātu alkoholisko dzērienu lietošanu, reibuma, pārdozēšanas, lietošanas sekas, atkarības aprakstu vai atveidi;
- azartspēļu spēlēšanas, atkarības aprakstu, atveidi;
- pašnāvības, tās plānošanas vai mēģinājuma attēlojumu, aprakstu;
- tīša kaitējuma nodarīšanu savam ķermenim, procesa atveidi, atstāstu;
- anoreksijas, bulīmijas, kompulsīvas pārēšanās u.c. ēšanas traucējumu atveidi, atstāstu;
- depresijas, trauksmes, panikas lēkmju, bipolāro traucējumu, šizofrēnijas un citu mentālās veselības traucējumu atveidi, atstāstu, reprezentāciju;
- necenzētas leksikas lietojumu, rupjības, lamu vārdus, aizskarošu valodas lietojumu;
- tādu valodas lietojumu, kas var aizvainot kādu grupu – rasistiskus, antisemītiskus, homofobiskus, transfobiskus utt. izteikumus;

- atklātus skatus, aprakstus ar traumu, medicīnisku procedūru, brūču, sakropļošanas atveidēm, negadījumu un avāriju skatus (reālus vai inscenētus);
- dzīvu būtnu bojāeju, traģisku nāvi, tās aprakstus (reālus vai inscenētus);
- ķirurģisku vai citu medicīnisku vai ķermenisku procedūru vai norīšu, piemēram, operāciju, dzemdību, abortu utml. atveidi vai aprakstus (reālus vai inscenētus);
- biedējošus tēlus, baidus elementus, skaņas, negaidīti biedējošus montāžas risinājumus **bērniem paredzētā saturā**;
- strauju gaismas zibēšanu, intensīvu strobēšanas efektu, kas bīstams cilvēkiem ar epilepsiju.

4. Satura brīdinājumi ziņu saturā

Ziņu saturā primāri izmantotajiem brīdinājumi “nepatīkamas ainas” (attiecībā uz vardarbību un atklātiem traumu, medicīnisku procedūru, brūču, sakropļošanas aprakstiem un atveidi, negadījumu un avāriju skatiem, dzīvu būtnu bojāeju, traģisku nāvi, tās aprakstiem, detalizētu medicīnisku procedūru atainojumu) un “zibošas gaismas”. Atkarībā no ziņas satura, konteksta un potenciālās ietekmes uz auditoriju, pēc redaktoru ieskatiem pielietojami arī citi brīdinājumi (piemēram, ziņas, kas vēsta par seksuālajā vardarbībā cietušo pieredzi utml.). Ziņu saturā brīdinājumi izmantotajiem tā, lai neradītu risku palēnināt ziņu satura veidošanu un publicēšanu.

Brīdinājums lineārajā televīzijā un lineārajā radio tiek pieteikts tieši pirms konkrētās satura vienības vai sižeta, savukārt portālā un sociālajos medijos brīdinājums tiek izvietots saskaņā ar vadlīnijās noteiktajiem principiem par brīdinājumu izvietošanu atbilstošajās platformās.

LSM satura atskaņotāja metadatos pie pilnā raidījuma, kura ietvaros izskan konkrētā ziņa, informācija netiek atsevišķi iekļauta.

5. Satura brīdinājumi bērnu saturā

Saskaņā ar LSM Redakcionālo vadlīniju 2.7. punktu, “bērnu raidījumu saturam jāveicina harmoniskas, fiziski, intelektuāli un garīgi veselīgas personības attīstība”. Bērnu saturā, kurā kā māksliniecisks paņēmiens izmantoti potenciāli biedējoši elementi (tēli, skaņas, negaidīti biedējoši montāžas risinājumi utml.), kas pēc redaktora ieskatiem var satraukt jaunāko auditoriju, izmantojams satura brīdinājums, kas informē par biedējošu saturu, atšķirībā no pārējiem satura brīdinājumiem, iekļaujot pilnu teikumu par to, ka konkrētais saturs varētu būt mazākos skatītājus/klausītājus satraucošs (skat. 1. pielikumu).

6. Satura brīdinājumi portālā LSM.lv

Portālā LSM.lv publicētajam saturam iespējamās divas satura brīdinājumu atveides formas:

- brīdinājums pie vizuālā vai audiovizuālā satura, atbilstoši satura brīdinājumu kategorizācijai (skat. 1. pielikumu);
- paplašinātā informācija rakstā par to, kur vērsties pēc palīdzības un kā rīkoties konkrētā apdraudējuma gadījumā – ar krīzes tālrunu sarakstu un palīdzības resursiem.

Par portālā LSM.lv izvietojamo paplašināto informāciju par to, kur vērsties pēc palīdzības un kā rīkoties konkrētā apdraudējuma gadījumā, atbild attiecīgā žanra redaktors. Portāla redakcija izstrādā, uztur un regulāri papildina paplašinātās informācijas sarakstu, nodrošinot tā aktualitāti un pieejamību citām LSM redakcijām.

7. Satura brīdinājumi LSM satura atskaņotājā

Audio un audiovizuālajam saturam LSM atskaņotājā iespējams piemērot trīs brīdinājumu veidus:

- metadatu atzīme – brīdinājums pievienots satura metadatos;
- brīdinājums zem ieraksta – īss paziņojums atbilstoši kategorizācijai.
- paplašināta informācija – ar krīzes tālruņu sarakstu un palīdzības resursiem.

Jebkurā saturā, pie kura ir izvietojams brīdinājums, vienmēr norādāma atzīme metadatos. Par piemērotāko papildus brīdinājuma veidu lemj satura atskaņotāja redakcija, izvietojot īsu paziņojumu, kas ir pamanāmāks nekā atzīme metadatos, vai paplašinātu informāciju par palīdzības iespējām. Vienai satura vienībai iespējams pievienot vairākus brīdinājumu veidus. Paplašinātas informācijas publicēšanas gadījumā, atskaņotāja redaktori izmanto portāla LSM.lv sagatavoto un uzturēto paplašināto informāciju par palīdzības resursiem.

LSM satura atskaņotājā publicētā audiālā satura brīdinājumi izvietojami saskaņā ar vadlīniju 6. punktu.

8. Satura brīdinājumi LSM digitālajās audio platformās

Publicējot audio saturu Latvijas Radio mājaslapā, satura brīdinājums tiek izvietots ievada laukā teksta nobeigumā un noformēts slīprakstā. Tas nodrošinās, ka brīdinājums ir redzams arī Latvijas Radio lietotnē.

Šāds pats brīdinājums tiek ievietots aprakstā, nākamajā rindkopā aiz ievada un noformēts slīprakstā. Tas nodrošinās, ka brīdinājums ir redzams arī trešo pušu audio satura patēriņa platformās.

LSM digitālajās audio platformās brīdinājums nepārprotami norāda uz audio failā iekļauto saturu, (piemēram, "Podkāstā izmantota necenzēta leksika"; "Raidījumā ir seksuālas vardarbības apraksti.") Ja nepieciešams, satura redaktori izvieto konkrētajam gadījumam pielāgotu brīdinājuma tekstu vai portāla LSM.lv sagatavoto un uzturēto paplašināto informāciju par palīdzības resursiem.

Par brīdinājuma nepieciešamību redaktoram paziņo satura veidotāji.

9. Satura brīdinājumi sociālajos medijos un trešo pušu platformās

Satura brīdinājums sociālajos mediju publikācijās tiek izvietots tikai tad, ja konkrētā publicējamā satura vienība satur elementus, par kuriem lietotājs ir jābrīdina. Ja sociālo mediju publikācija ir neitrāla un tās mērķis ir novirzīt lietotāju uz LSM digitālajām platformām, kur

pilnā apjomā pieejams saturs ar brīdinājumu, tad sociālo mediju publikācijā brīdinājums nav jāiekļauj. Šādā gadījumā brīdinājums tiek nodrošināts galvenajā satura platformā.

Ja audiovizuālais sociālo mediju saturs ir īpaši šokējošs vai satur smagas ainas (piemēram, fiziska vardarbība, nāve), brīdinājums jāattēlo kā atsevišķs sākuma kadrs pirms video satura. Pārējos gadījumos brīdinājums attēlojams video sākumā (piemēram, pirmajās sekundēs).

Lai nodrošinātu piekļūstamību lietotājiem, kuri sociālos medijus izmanto ar ekrānlasītāju, informācija par brīdinājumu iekļaujama arī pavadošajā tekstā kā pēdējais teikums.

Teksta un attēlu publikācijās brīdinājums jāiekļauj publikācijas sākumā, pirms galvenā teksta, brīdinājums jāveido skaidrā, saprotamā valodā, norādot konkrēto risku (piemēram, “Brīdinājums: vardarbība!” vai “Brīdinājums: nepatīkamas ainas!”). Redakcija, kas publicē saturu, kam pievienojams brīdinājums, lemj, vai pievienot arī paplašinātu informāciju. Paplašināta brīdinājuma gadījumā sociālo mediju redaktori izmanto portāla LSM.lv sagatavoto un uzturēto paplašināto informāciju par palīdzības resursiem.

Izvietojot LSM audiālo un audiovizuālo saturu trešo pušu platformās (Youtube, Spotify utml.), redaktoram jāizmanto arī platformu piedāvātās satura brīdinājumu iespējas.

Sociālo mediju audiovizuālajā saturā vienots princips ir brīdinājuma apakš kategorijas nosaukums (ja uz saturu attiecināmi vairāki brīdinājumi, tos atdala ar komatu). Par brīdinājumu sagatavošanu atbilstoši uzturamā konta vizuālajam noformējumam un identitātei atbild konkrētā redakcija.

10. Satura brīdinājumi radio un raidierakstos

Ja radio vai raidierakstā izskan saturs, kam nepieciešams brīdinājums, tas tiek paziņots satura ievadā. Brīdinājums tiek pieteikts brīvā formā, atbilstoši brīdinājuma kategorijai, ja nepieciešams, definējot tematu loku detalizētāk (piemēram, “Šodien runāsim par emocionālu vardarbību...” utml.). Satura brīdinājumi radio ziņu saturā izvietojami saskaņā ar šo vadlīniju 4. punktā noteikto.

11. Satura brīdinājumi lineārajā televīzijā

Lineārajā televīzijā satura brīdinājumi tiek izvietoti satura sākumā.

Brīdinājums ekrānā parādās uz 10 sekundēm satura sākumā, uzreiz pēc titra "Tagad: raidījuma nosaukums" parādīšanās. Tas tiek izvietots atkārtoti tikai gadījumos, ja saturu pārtrauc pašreklāmas pauze. Tādā gadījumā brīdinājums identiskā apjomā un garumā tiek izvietots arī uz segmenta, kas atsākas pēc pašreklāmas pauzes.

12. Satura brīdinājumu publiskošana

Visās LSM digitālajās platformās un korporatīvajā mājaslapā/-ās tiek nodrošināta sadaļa, kurā ikvienam lietotājam pieejams satura brīdinājumu saraksts un to apraksts.

13. Satura brīdinājumu vadlīniju darbība

Vadlīnijas LSM Redakcionālajā padomē tiek pārskatītas vismaz reizi gadā, nepieciešamības gadījumā īstenojot atbilstošus grozījumus. Ikviens Redakcionālās padomes loceklis ir tiesīgs galvenajam redaktoram ierosināt vadlīniju ārpuskārtas pārskatīšanu.

Satura brīdinājumu vadlīnijas attiecas uz visu LSM saturu. Vadlīnijas ir saistošas visiem LSM darbiniekiem, neatkarīgiem producentiem, autoriem, individuālajiem komersantiem un citiem, kas sadarbojas ar LSM satura veidošanā un publicēšanā.

Ikviens satura veidošanā iesaistītais darbinieks, uzsākot darbu LSM, tiek iepazīstināts ar satura brīdinājumu vadlīnijām un apņemas tās ievērot.

Ja darbiniekiem nepieciešami skaidrojumi vai rodas jautājumi par vadlīniju saturu, jāvēršas pie tiešā vadītāja vai LSM galvenā redaktora. Pretrunīgi satura brīdinājumu izvietošanas vai neizvietošanas gadījumi tiek izvērtēti redakcijas diskusijā.

* Vadlīnijas ir publicētas saīsinātā redakcijā, neiekļaujot LSM darbības nodrošināšanai kritisku tehnisko informāciju un ierobežotas pieejamības datus.

LSM satura brīdinājumu saraksts**

Kategorija	Nosaukums	Apraksts	Ziņas	Audio	VOD	TV	SM
Vardarbība	Nepatīkamas ainas (ziņu saturā fiziskas vardarbības atspoguļojuma gadījumā) / Vardarbība (pārējā saturā)	Reālistiski un atklāti fiziskas vardarbības atveidojumi, apraksti, tostarp kara šausmu, spīdzināšanas apraksti, ieroču izmantošana pret dzīvām būtnēm, jebkāda veida fiziska vardarbība, tostarp attiecībās vai ģimenē, pret bērniem, fiziska vardarbība pret jebkuru dzīvu būtni, dzīvu būtni nogalināšanas atveide vai apraksts, kas var radīt pastiprinātu trauksmi, bailes. Emocionālās vardarbības atveidojumi un atstāsti, tostarp emocionāla un psiholoģiska vardarbība attiecībās vai ģimenē, emocionāla kontrole, emocionāla vardarbība pret bērniem, kibermobings, mobings, psiholoģisku manipulāciju, pazemošanas, apsūkāšanas, noniecināšanas, verbālas vardarbības atstāsts vai atveide, kas var radīt pastiprinātu trauksmi, bailes, emocionālu diskomfortu.	jā	jā	jā	jā	jā
Vardarbība	Seksuāla vardarbība	Seksuālas uzmākšanās, vardarbības vai izvarošanas atveidojumi, seksuālas izmantošanas apraksti, atveide.	jā	jā	jā	jā	jā
Vardarbība	Seksuāla vardarbība pret mazgadīgajiem	Jebkāda veida bērnu seksuālas izmantošanas, vardarbības atveidojums, atstāsts.	jā	jā	jā	jā	jā
Seksuāls saturs	Sekss	Seksuālas dabas situācijas vai dialogi, detalizēti seksuālu darbību attēlojumi, apraksti. Seksuālas situācijas, kurās ir abpusēja piekrišana, bet kas nav piemērotas jaunākai auditorijai.	jā	jā	jā	jā	jā

Seksuāls saturs	Kailums	Saturā seksuālā kontekstā redzams kails vai daļēji atkailināts cilvēks - daļēji vai pilnīgi redzamas ķermeņa intīmās vietas.	jā	nē	jā	jā	jā
Seksuāls saturs	Incests	Saturā iekļauta dzimumattiecību starp tuviem asinsradiniekiem atveide vai atstāsts.	jā	jā	jā	jā	jā
Atkarības	Narkotiku lietošana	Narkotiku lietošana, pārdozēšana, narkotiku atkarība, lietošanas un atkarības sekas.	jā	jā	jā	jā	jā
Atkarības	Alkohola lietošana	Alkoholisko dzērienu pārmērīga lietošana, reibums, pārdozēšana, lietošanas sekas, atkarība.	jā	jā	jā	jā	jā
Atkarības	Azartspēles	Azartspēļu spēlēšana, atkarība, atkarības sekas.	jā	jā	jā	jā	jā
Mentālā veselība	Pašnāvība	Pašnāvības, tās plānošanas vai mēģinājuma attēlojums, apraksts.	jā	jā	jā	jā	jā
Mentālā veselība	Paškaitējums	Tīša kaitējuma nodarīšana savam ķermenim, procesa atveide, atstāsts.	jā	jā	jā	jā	jā
Mentālā veselība	Ēšanas traucējumi	Anoreksijas, bulīmijas, kompulsīvas pārēšanās u.c. ēšanas traucējumu atveide, atstāsts.	jā	jā	jā	jā	jā
Mentālā veselība	Mentālās veselības traucējumi	Depresijas, trauksmes, panikas lēkmju, bipolāro traucējumu, šizofrēnijas un citu mentālās veselības traucējumu atveide, atstāsts, reprezentācija.	jā	jā	jā	jā	jā
Valoda	Necenzēta leksika	Necenzētas leksikas lietojums, rupjības, lamu vārdi, aizskarošs valodas lietojums.	jā	jā	jā	jā	jā
Valoda	Diskriminējoša leksika	Saturā iekļauts tāds valodas lietojums, kas var aizvainot kādu grupu - rasistiski, antisemitiski, homofobiski,	jā	jā	jā	jā	jā

		transfobiski utt. Izteikumi.					
Dažādi	Nepatīkamas ainas	Saturā iekļauti atklāti skati, apraksti ar traumu, medicīnisku procedūru, brūču, sakropļošanas atveidēm, negadījumu un avāriju skati. Dzīvu būtņu bojāeja, traģiska nāve, tās apraksti. Aprakstītas vai redzamas ķirurģiskas vai citas medicīniskas procedūras, piemēram, operācijas, dzemdības, aborti utml.	jā	jā	jā	jā	jā
Biedējoši	Mazākos skatītājus šis saturs var satraukt. / Mazākos klausītājus šis saturs var satraukt.	Biedējoši tēli, baisi elementi, skaņas, negaidīti biedējoši montāžas risinājumi bērniem paredzētā saturā.	nē	jā	jā	jā	jā
Pieejamība	Zibošas gaismas	Strauja gaismu maiņa, intensīvs strobēšanas efekts, kas bīstams cilvēkiem ar epilepsiju.	jā	nē	jā	jā	jā

**

Ziņas – ziņu saturs digitālajās platformās, sociālajos medijos, lineārajā televīzijā, lineārajā radio

Audio – audio saturs, raidījumi un raidieraksti

VOD – LSM satura atskaņotājs, kas nodrošina video pēc pieprasījuma

TV – lineārā televīzija

SM – sociālie mediji un trešo pušu platformas